

REKONSTRUKCIJA DRŽIĆEVA ŽIVOTOPIISA OD 1538. DO 1543. PREMA NOVIM DOKUMENTIMA IZ SIENSKIH ARHIVA

Slobodan Prosperov Novak¹
(Filozofski fakultet, Split – Yale University, SAD)

Prilog se bavi rekonstrukcijom Držićeva boravka u Sieni, a temelji se na trima dokumentima iz sijenskih arhiva koji su datirani 1540, 1541. i 1542. godine.

Ključne riječi: Marin Držić, biografija, Siena, arhivistika, dokumentalistika

Ova rekonstrukcija Držićeva boravka u Sieni svojevrsna je posveta slavjenikovoj maestralnoj biografiji Miroslava Krleže, djelu koje treba biti uzorom svim biografskim spisima u hrvatskoj književnoj praksi. Ova rekonstrukcija temelji se na brojnim izvorima prethodno objavljenim, ali svoje težište ovdje stavlja na tri dokumenta iz sijenskih arhiva. Prvi je ove dokumente uočio pokojni Leo Košuta, ali su oni nažalost gotovo dva desetljeća bili zaboravljeni i neintegrirani u kritičku literaturu o Marinu Držiću.²

¹ S. P. Novak do 1997. bio je profesor zagrebačkog Filozofskog fakulteta, član Katedre za stariju hrvatsku književnost.

² *Lo Studio di Siena nei secoli XIV–XVI. documenti e notizie biografiche*, priredili G. Minnucci i L. Košuta, Milano, 1989.

Da je slavni pisac studirao u Sieni nije bilo poznato starijim istraživačima njegova opusa. Prvi je tu činjenicu uočio i u držičološku literaturu uključio tek Petar Skok kad ju je pročitao u inače vrlo točnoj genealogiji obitelji Držić koja se sačuvala u Dubrovniku.³ U isto vrijeme podaci o Držićevu životu u Sieni pojavili su se i u Rešetarovu uvodu kritičkom izdanju Držićevih djela iz 1930.⁴ Vođeni točnim informacijama koje su bile poznate piščevu nećaku Jeri, a koji ih je uključio u obiteljsku genealogiju, ovi su pisci bili zaslužni što su uspostavljena temeljna znanja o Držićevu boravku u Toscani i o njegovoj tamošnjoj rektorskoj funkciji na sveučilištu.⁵

Do danas nisu potpuno razjašnjene okolnosti zbog kojih se Marin Držić odlučio otići na studije u Italiju i to u razmjerno poznim godinama. Bit će da je tomu razlogom nezadovoljstvo ekonomskim i društvenim statusom vlastite obitelji koja je upravo u tim godinama bankrotirala. Držić je odlučio te 1538. godine, dakle u nešto zrelijoj dobi, krenuti u inozemstvo na studije. Upravo pred sam odlazak doživio je Držić i svoje prvo umjetničko promaknuće. U veljači 1538. dubrovačko Vijeće umoljenih jednoglasno ga je izabralo za orguljaša stolne crkve Svete Marije i tom mu prilikom odredilo godišnju plaću od stotinu perpera. Iste godine 24. kolovoza dubrovačka Vlada mu je odobrila novčanu pomoć u iznosu od 30 dukata, a uz jamstvo uglednih građana Bartula Zuzorića i Nika Mažibradića koji su još potvrdili da će dobitnik stipendije istu doista potrošiti na svoje studiranje. Uz odobrenje stipendije vlasti su zatražile i odmah dobile Držićevo obećanje da će čim primi dodijeljeni mu novac odmah otići na nauke u Italiju. Iz dokumenata nije jasno je li Držiću spomenuta suma bila odobrena za čitavo vrijeme studija ili se radilo tek o godišnjoj stipendiji. Činjenica je da se toliki iznos stipendije mnogim dubrovačkim mladićima dodjeljivao kao godišnji iznos, a ne kao jednokratna suma odobrena za čitav četvorogodišnji studij. Bila ta pomoć jednokratna ili višekratna Držiću, ona nije bila dostatna za studij u Italiji pa je on prije odlaska nekom plemiću morao prodati pravo na četvrtinu majčina miraza kako bi došao do novca koji mu je trebao da može u inozemstvu neko vrijeme biti ekonomski neovisan te da se bez financijskih obveza može

³ Skok, P., Držićev Plakir, *Razprave. Izdaja Znanstveno društvo za humanističke vede*, V–VI, Ljubljana, 1930.

⁴ Rešetar, M., *Uvod* u izdanje Djela Marina Držića, *Stari pisci hrvatski*, knj. VII, drugo izdanje, Zagreb, 1930.

⁵ O dubrovačkim genealogijama obitelji Držić vidi Ravlić, J., *Genealogije obitelji Držića, Marin Držić. Zbornik radova*, Zagreb, 1969. Tu se navodi sva starija literatura od Jirečeka i Petrovskija.

posvetiti studiranju. Iz tog vremena sačuvana je izravna izjava Držićeva oca Marina o svom sinu Marinu. To je ustvari prvi sačuvani relevantni spomen piščeve osobe u kojemu otac za svoga sina kaže da je po zvanju klerik te “da će uskoro postati svećenik” i da drži beneficij obiteljske crkve. Zatim u tom spisu otac ističe da je svoga sina emancipirao od obiteljskih financija upravo zbog toga što njemu kleriku “ne prilično da se bavi trgovačkim poslovima”.

U listopadu 1538. Držić je konačno otputovao u Toscanu gdje je već sljedeće godine započeo studirati na sveučilištu u Sieni što je za ono vrijeme, kao i danas, zbog studentove podmakle dobi značilo ponešto neobičan studentski status. Početkom prosinca 1539. Držić je primljen na tri i pol godine u sijensku Casa della Sapienza. Što je sve pisac učio u Sieni nije poznato, ali, ako je vjerovati piščevoj izjavi u drugom Prologu koji je bio izgovoren prije izvedbe pastirske igre Tirena 1551, on je u Sieni, između ostaloga, studirao i glazbu.⁶ Inače izravno u jednom službenom sijenskom dokumentu Držić je imenovan kao student književnosti. Taj se spomen nalazi u tek nedavno uočenom dokumentu od 14. rujna 1540. u kojem se kaže da je Dubrovčanin Držić bio nazočan na krštenju sina Eneje Valentija, tadašnjeg sijenskog kapetana. U dokumentu doslovno stoji:

*Vincenzo Romulo Maria, figlio del valoroso capitano Enea Valenti, naque a hore 6 di notte el di 14 di settenbre anno detto [1540], battezzosi el di 15 a hore 22, al quale Dio et Nostra Signora dia buona ventura. Fu compare el Exellente Misser Marino Drusiani di Darsia Raueo, professore di littere.*⁷

Nije poznato zbog kojeg je razloga Marin Držić izabrao upravo Sienu kao mjesto u kojem je studirao. Mi ne znamo koliko je Držić točno vremena proveo na studijima i kakvim je intenzitetom studirao. Mi također ne znamo ni je li možda studirao na još nekom europskom sveučilištu, a nije nam poznato je li prije odlaska iz Siene uopće stekao neku sveučilišnu diplomu, primio neku časti ili privilegij. Sasvim je sigurno tek da je pored formalnog svog studiranja u Sieni tom prilikom proveo Držić u Italiji jedan neprekinuti višegodišnji period što je za njega značilo temeljito upoznavanje s životom tada jednog od kulturno najrazvijenijih područja Europe.

⁶ Nešto o piščevim glazbenim sposobnostima vidi u Županović, L., Marin Držić i glazba. *Marin Držić. Zbornik radova*, Zagreb, 1969.

⁷ Archivio di stato di Siena, Pieve di S. Giovanni. Battezzati (93) Fu compare el Exellente Misser Marino Drusiani di Darsia Raueo, professore di littere.

Da je Držić među studentima, i to posebno onima iz inozemstva, bio cijenjen uvidjelo se već 12. lipnja 1541. kada je nakon studentskog glasanja Senat Sveučilišta u Sieni odlučio, a Opće vijeće odmah i potvrdilo, da se dominus Marinus Raugeus izabere za rektora studentskog doma i za vice-rektora *Universitatis studii senensis*. U Sieni je tada postojao studentski dom u kojemu su stanovali manje više samo strani studenti jer su oni, posjedujući vlastita sredstva i stipendije, posve otjerali iz te institucije domaće učenike. Dubrovčanin je na visoku funkciju sveučilišnog i domskog rektora izabran izravnim glasanjem. On je u proceduri izbora dobio više glasova od dotadašnjeg rektora nekog Portugalca i još jednog novog kandidata, nekog njemačkog studenta. Čim je izabran za rektora studentskog doma, Držić je istim izborom postao i vicerektorom čitavog sienskog Sveučilišta. Tako mu je pripao vrlo visok položaj u hijerarhiji tadašnjih gradskih moćnika. Držićev su izbor podržali brojni talijanski studenti pokazujući dotadašnjem rektoru Hispanjolcu svoj negativni odnos prema španjolskoj okupaciji Siene. Marin Držić samo je dva dana nakon tog promaknuća bio primljen u tamošnji konvikt, a tjedan dana kasnije, 23. lipnja 1541. uveden je svečano u dužnost što će reći da mu je predat statut prema kojemu se morao ravnati u svakodnevnom poslu.⁸ 30. srpnja 1541. dodijeljena je Marinu Držiću rektorska soba i podvostručen mu je dnevni obrok hrane. Također su znatno povećanje obroka dobila i dvojica njegovih sluga. Za vrijeme rektorskog mandata Držić je doživio čitav niz neugodnih afera i sukoba. Između ostalog pobunio se zbog osobnih razloga protiv uvjeta plaćanja životnih troškova u studentskom domu na način koji mu je odredilo Upravno vijeće doma (*Collegio dei savi dello Studio*). Dokumenti o tomu vrlo su oskudni, ali je ipak na osnovu djelomično sačuvane građe moguće raspoznati ne samo teškoće Dubrovčaninova rektorskog mandata nego i žestoku narav Držićevu i njegovu nepopustljivost dokle god je bio na toj visokoj funkciji.

Samo nekoliko dana nakon izbora za rektora sijenskog sveučilišta Držić je kao svjedok sudjelovao u istrazi koja se vodila u vezi procesa protiv Andree Duccija i njegove braće kao i protiv njihova oca Guerrina Duccija sijenskog trgovca mješovitom robom, a sve u povodu ubojstva dvojice portugalskih studenata. Držić je taj zločin gledao, prije nego što je i sam sišao na ulicu, sa svoga rektorskog prozora pa je 31. srpnja, jer je bio jedan od rijetkih

⁸ Catoni, G., Genesi e ordinamento della Sapienza di Siena, *Studi Senesi* 85, 1973; Vidi i Zdekauer, L., *Lo Studio di Siena nel Rinascimento*, Milano, 1894.

svjedoka, bio pozvan da o onomu što je vidio svjedoči u istrazi i na suđenju. Tada je nastao, pored kasnijeg pisma sijenskom kapetanu, najstariji sačuvani izravni tekst Marina Držića u kojem on živo opisuje okolnosti koje su dovele do ranjavanja više ljudi, a onda i smrti dvojice portugalskih studenata. Držić je u iskazu precizno opisivao upotrebljeno oružje, a citirao je ubojčin usklik “Ammazza, ammazza questi marrani” što bi se imalo odnositi na Portugalce i značiti: “Ubij, ubij ove konvertite.” Ovako glasi cjeloviti dokument iz sijenskog arhiva:

Nel nome di Dio, nell' anno della salute nostra della Incarnatione MDXLI, nella indictione XIII, nelli di sotto scripti. Qui saranno scripti li testimonii esaminati per li Magnifici Conte di Camillo Capacci, Girolamo di Misser Lactantio Tolomei, Giulio di Misser Niccolò del Testa Piccolomini, eletti dalli spectatissimi Signori Otto di guardia, sopra l'omicidio et briga facta per Andrea di Guerrino Ducci, Guerrino suo padre, Vincentio et Tommaso, suoi altri figli, nelle persone di Misser Antonio Dies et Misser Francesco Matoso Portuguese, et lo ferimento di Misser (Manuello Valle Pexoto et Francesco d' Argia).

Il di ultimo di luglio.

Il Signor Rettore della Sapientia della città di Siena, altro testimone, examinato con giuramento sopra la sopradetta causa, per mezzo di decto suo giuramento, testificando disse questa sapere, cioè che del mese di giugno prossimo passato et del giorno disse non ricordarsi, sendo esso Signor Rettore in Casa, sentendo romore, corse di fuore, facendo gridi che si pigliasse l' arme; et andando verso tal romore, trovò che un Misser Francesco Portuguese era ferito in una ganba, et inde ad poco fu ferito nella testa Misser Francesco Matoso, nell' Arte della Lana. Et domandando esso Signor Rettore poi minutamente doppo tali ferimenti molti scolari et altre persone in che modo fusse successo il caso, senti dire che, havendo hauto differentia, un figlio di Guerrino con Misser Vascho Cremato venendo alle mani, Guerrino, vedendo la briga corsa, et trasse la stiga et, pigliando sassi, gli trasse al detto Misser Vascho. Et alterandosi con parole, gridando diceva: “Ammazza, ammazza questi marrani”, et in fatto, mossi li figli, andando per l' Arte di Lana, dandosi nel sopradetto Misser Francesco, lo ferirno nella testa; et che ha inteso che detto Guerrino corse a tale romore et fece quanto di sopra, perché una donna gli disse che il suo figliuolo era stato agghradito, ma che non e stato presente a quanto di sopra.

Addomandato in causa di sua scientia, disse come di sopra, del tempo et luogo come di sopra, di presenti disse di molti scolari di Sapientia, i portughesi et altri, et di Giovanbattista Humidi e d' Anibale Crudeli et di Girolamo Spannochì.

Misser Francesco d' Argia Portuguese, scolare in Sapientia, altro testimone examinato con giuramento disse questo sapere, che sendo esso testimone in Casa della Sapientia, sentendosi certo romore, in compagnia del Signor Rettore, uscì fuore, et andando verso il rumore, venne alla volta sua uno Andrea et Vincentio,

figli di Guerrino spetiale, et Riccio, et qualcuno altro; et venendo alla volta sua con arme in aste, gridorno: "Ammazza, ammazza", di che dubbitando, fuggi in una casa et, nell' intrare, gli fu dato una pontata in una ganba. Altro disse non sapere.

Item disse che a giuditio suo crede che Misser Antonio Portoghese non morisse della sassata, ma di una grandissima febre et doglia teneva in un fiancho fino per San Giovanni in Fiorenza che ivi vennerno inposte; et che così se intende comunemente per li altri, come di sopra.⁹

Kao rektor sijenskog sveučilišta Držić je za vrijeme svoga kratkog mandata imao problema s plaćanjem vlastitog redovitog izdržavanja. Novac od dubrovačke stipendije ubrzo se istopio, a tko zna s kakvom su mu redovitošću uopće stizali crkveni prihodi iz Dubrovnika. Uz to kako se nije slagao s glavnim administrativcem, camerlengom Giovanbattistom Umidijem, to nije uopće čudno da je jednom prilikom zbog tih sukoba pred Senatom protestno bacio ruho i rektorski pas te zaprijetio ostavkom. U vrijeme žestokog sukoba s četvoricom nediscipliniranih studenata Držić je od strane Senata, jednako kao i ti studenti, bio upozoren, da će ga se, ukoliko se sukob ne bude smirio, kazniti smrću. Sačuvano je iz tog vremena i pismo što ga je Dubrovčanin pisao sijenskom kapetanu ustvari izvršnom organu reda u gradu u kojemu ga je zamolio da se slučaj kažnjavanja nekog od njegovih podložnih studenata i savjetnika ne riješava na gradskoj razini nego da se prepusti njemu samom i njegovoj rektorskoj funkciji. Držić kapetanu piše: "Taj će se posao obaviti sa svim dužnim načinima, pravdi će biti udovoljeno, iako đak misli da će kod mene naći manje strogosti nego kod Vaše Velmožnosti koje se oni i ostali u gradu mnogo boje, a meni se dopada." To je jedini sačuvani tekst pisan Držićevom rukom, a s pozicija stvarne moći.

Za vrijeme rektorskog mandata Marin Držić je obavio i dvije protokolarnе dužnosti. Bio je članom službene delegacije sijenske komune kad je ova u Lucci pozdravila papu Pavla III, a jednom je bio u poslanstvu koje se poklonilo carskom opunomoćeniku u Italiji Granvelleu. Taj protokolarni susret s izaslanikom Karla V. bio je Držiću svakako važan jer je sam bio pristaša kako istočne, tako i zapadne politike rimsko-njemačkog Cara što je kasnije i bio izvor njegova nezadovoljstva neodlučnom i, kako je vjerovao, protuzapadnom vanjskom politikom dubrovačkih vladalaca.

⁹ Archivio di Stato di Siena. Ufficiali di Custodia 129 (Fascicolo Guerrino 1–8)

8. veljače 1542. u kući sijenskog plemića Buoncompagna della Gazaia ili Agazzaria, u bližoj okolini Siene priređena je i prikazana u posve tajanstvenim okolnostima neka kazališna predstava. U komediji napisanoj specijalno za tu prigodu Marin Držić to jest *Magnifico Rettore*, kako ga poslije naziva sijenska policija u istražnim dokumentima, igrao je ulogu ljubavnika. Te godine, a posebno u karnevalsko vrijeme u Sieni su pod prijetnjom strogih kazni bila zabranjena sva okupljanja, a nadasve svako izvođenje kazališnih predstava kako na javnim mjestima, tako i u privatnim kućama. 12. veljače 1542, samo četiri dana poslije inkriminirane predstave, policija sastavlja zapisnik istrage iz kojeg je jasno vidljivo da je na predstavi koja je prikazana pred gradskom elitom Marin Držić bio glumac. Je li Držić bio i pisac teksta izvedenog na toj kontroverznoj predstavi nije danas moguće razabrati iz sačuvanih izvora. U vili spomenute sijenske obitelji, to jest kući sijenskog plemića Buoncompagno di Marcantonio Agazzari, bilo je one večeri kad je komedija izvedena četrdesetak gostiju, među njima jedna žena-glumica *perfetissima* Eufrosia Marzi, zatim nešto rodbine i zatečenih slugu. Sijenska predstava mora se odrediti kao da je pripadala komičkom žanru. Osim uloge Ljubavnika koju je odigrao Marin Držić i nakon što je bio izveden posebno napisana Prolog, u izvedbi je sudjelovao čitav niz standardnih komičkih likova kao što su pedant i parazit te dvije udane žene, zatim više sluškinja, starac i dvije nedefinirane maske. Kaznene mjere protiv sudionika predstave u kući Gazaia ili Agazzari bile su vrlo oštre, ali je Marin Držić zbog ugleda rektorske funkcije koju je obnašao bio tom prilikom od policije tek opomenut i odmah oslobođen daljnjih istraga. Malo je detalja poznato o drugim okolnostima pod kojima je izvedena ova predstava. U svakom slučaju dokumenti nastali u povodu ove sijenske policijske istrage najstariji su izvor koji Marina Držića dovode u vezu s kazalištem i dramom.¹⁰

U veljači je u člancima novog statuta što ga je dobila Casa della Sapienza bio prividno primiren višegodišnji sukob rektora Marina Držića s gradskom i sveučilišnom administracijom. To ipak nije spriječilo da i dalje vladaju zategnuti odnosi u gradu Sieni koja je bila okupirana od strane španjolskih i njemačkih vojnika te je živjela u stanju bezvlašća. U ljeto 1542. Držića čini se više nije bilo u Sieni jer je ostao bez financijskih sredstava.

¹⁰ Temeljni rad za Držićeva kazališna iskustva u Sieni je Košuta, L., *Siena nella vita e nell'opere di Marino Darsa (Marin Držić)*, *Ricerche Slavistiche*, vol. IX, Firenze, 1961.

Poznato je da je 26. lipnja bio svečano razriješen rektorske dužnosti i to tako da je pred nazočnima održao oproštajni govor, zatim predao svoje insignije, a sve to pred gradskim Kapetanom, pred mnogim gonfalonjerima i savjetnicima.

Ovo je dokument o tom svečanom činu:

El di 26 di giugno, lunedì [1542]. El Signor Francesco de Vechi, Priore.

Illustrissimi Signori et Capitano radunati,

El Magnifico Misser Marino Drusiano da Raugia conparse con grandissima compagnia di scolari et doppo molte excuse et parole remesse et rese la becca et segnio del Rectore, con notificatione. Al quale fu risposto per la Magnificentia del Capitano.

Aggionti li spectatissimi gonfalonieri maestri et consiglieri del Magnifico Capitano del populo, (...)

Savi dello Studio, si faccia intendere che trovino modo de moderare le collationi delli rectori et inoltre faccino lista di 3 scolari per nuovo rectore, et paghino al Concestorio da scontrinamenti in Consiglio.¹¹

Nije poznato koliko se nakon prestanka rektorske funkcije kao i nakon one kazališne zabrane zadržao Držić u sijenskom studentskom domu i na tamošnjem Sveučilištu. Sasvim je izvjesno da ondje nije diplomom okončao studij jer u popisima završenih studenata nema njegova imena. Posve je, ipak, nedvojbeno da je studirajući u Toscani, stekao stanovita znanja iz klasične književnosti, građanskog i kanonskog prava te filozofije. Također je moguće da je u Sieni usavršio i svoju od prije značajnu glazbenu kulturu jer je moguće da je iz Dubrovnika i bio stipendiran upravo zbog studija glazbe. To se daje zaključiti zbog toga jer je bio neobično vremenski kratak razmak između njegova odlaska na studij u Italiju i izbora za orguljaša u katedralnoj crkvi. U Sieni je Držić dobro upoznao i suvremenu kazališnu produkciju što je vidljivo u njegovoj kasnije prepoznatoj vještini oblikovanja pastirskih drama koje su u tom toskanskom gradu bile posebno popularne upravo tridesetih i četrdesetih godina XVI. stoljeća. Čini se da je u Sieni bio članom tamošnje Akademije degli Svegliati čija je egzistencija potvrđena upravo tijekom tridesetih i četrdesetih godina.¹² Za vrijeme studija u Sieni prijate-

¹¹ Archivio di Stato di Siena, concistoro 1500 (51–51')

¹² Mozzani, T., *L'Università e istituzione culturali in Siena*, Siena, 1935.

ljevao je s filozofom Francescom Piccoliminijem koji je 1541. bio izabran njegovim savjetnikom. Toga Piccolominija spominje i rodoslovni dokument sačuvan u arhivu franjevačkog samostana u Dubrovniku gdje se izričito kaže da je taj Talijan bio Držiću suradnikom za vrijeme dok je ovaj obnašao dužnost rektora u Sieni.¹³

4. siječnja 1543. Marin je Držić u Anconi zajedno s dubrovačkim plemićem Lujom Sarakom. Tu je potpisao mjenicu na kojoj je potvrdio da se ponovno našao u novčanim nevoljama. Tom prilikom je posudio 100 zlatnih dukata od nekog Firentinca. Sačuvan je na tom dužničkom dokumentu originalni Držićev potpis. Nakon te novčane posudbe još se Držić jednom vratio u Sienu koju će onda definitivno napustiti u srpnju 1543. Zanimljivo je da su njegov povratak ondje nestrpljivo očekivali brojni kreditori. Među ostalim bila je to i kurtizana Lucija koju je godinu dana ranije tukao i ranio Držićev sluga, a koja je očito bila Držićeva prijateljica. Ovo su za sada poznati arhivski izvori koji spominju vezu između Držića i Lucije Dominici:

Die 26 maii [1542].

Lutia Dominici, habitante al Fondegho a Santo Antonio, Senis, cum iuramento accusat Christoforum, servum Magnifici Rectoris Sapientie, in eo quod superscriptus Christoforus, die hesterna, hora quarta noctis, sedente superscripta Lutia supra murello domus sue habitationis, superscriptam Lutiam insultavit cum bastono et, nil dicto, cum eo bastono percussit percussionibus quattuor, videlicet una maxima percussione supra capite cum maxima sanguinis efusione et cum vulnere uno, ac supra brachio sinistro percussionibus duobus, et alia percussione supra dorso; quare petit contra eum procedi.

Nominando in testes Alexandrum Ugolinum et Alexandrum de Petrucciis.

(Na margini) Cristofano, fameglio del Rectore.

Die XXVII maii 1542, saturnii.

Illustrissimi et Potentissimi Domini, etc, et Capitaneus populi, etc.

Die dicta de sero, una cum spectatissimis vexilliferis magistris et consiliariis Magnifici Capitanei,

habita notitia vulneris, inlati per famulum Magnifici Rectoris Studii, in personam Lucie meretricis et insultri Domini Francisci Aretini, scholaris, deliberaverunt fieri preceptum dicto Domino Rectori quod infra sex dies ab hodie debeat cum effectu punire dictos, eius famulum et Dominum Franciscum, et dare fidem manu eius notarii

¹³ O Francescu Piccolominiu vidi Prunai, G. Lo studio senese dalla migratio bolognese alla fondazione della Domus sapientiae, *Bulletino Senese di Storia Patria* 62, Siena, 1950.

infra dictum tempum; alias compressum quod Illustrissimum Concistorium procedet prout eis videbitur. Et fuit notificatum per Ser Camillum.

(na margini) Contra Rectorem.

El di 13 di giugno, martedì [1542].

L'Illustrissimi Signori, ecc, et Capitano, ecc, radunati, ecc, intromessi li spettatissimi gonfalonieri maestri e consiglieri.

Rectore. Si faccia intendere che faccia soddisfare Lucia meretrice delle spese sue del ferimento factoli dal servitore suo.

El di XV giugno, giovedì, el Signor Conte Nini, Priore.

Li illustrissimi Signori, ecc, et Capitano, ecc, radunati, ecc, aggiunti li spettatissimi gonfalonieri et consiglieri del Capitano, ecc.

Lucia puttana. Li sottoscritti habbino autorità tanto quanto ha l'integro Consistorio di fare sudisfare dal Rectore delle spese del ferimento, come li parrà e di contentarla. Et sono:

El Signor Conte [Domenico Nini], El Signor Alfonso [Cinugho], Maestro Nicolò Finetti.

Haver autorità che sia commessa la pena contra Misser Marino per quello giudicato come deto et spettiale.¹⁴

Držića je u Sieni u isto vrijeme kad i Lucija očekivala još jedna kurtizana koja se zvala Agneza, a uz nju još i neki Angelo Palmieri s kojim je čini se također imao poslovnih odnosa. Čim je Držić definitivno napustio Sienu, tamošnje su vlasti ispitale nekog njegova poznanika studenta Orazio Olivierija, a sve u vezi preostalog Držićevog duga od jedanaest dukata koji je nastao *ex causa mercantie* i koji je bio nepokriven. Koliko je još, nakon što je napustio Sienu, Držić ostao u Italiji nije poznato. Sigurno je da je u srpnju 1543. posvema završio njegov boravak u Sieni i studij onoga što se u dokumentima vremena nazivalo *humanae litterae*. U toskanskom gradu Sieni bio je Držić nekoliko godina rektor sveučilišta, bio je ondje glumac na kazališnim predstavama, najvjerojatnije i član akademije degli Svegliati. Držić je u Sieni često imao prilike pokazati svoje glazbeno umijeće, a bio je i briljantni govornik u više prigoda. Je li poslije odlaska iz Siene nastavio studirati ili je boravio u nekom drugom talijanskom gradu danas nam nije poznato. Za sljedeću godinu piščevog života izvori su posve manjkavi. Oni postaju

¹⁴ *Archivio di Stato di Siena, Capitano di Giustizia 61(30), Archivio di Stato di Siena, Concistoro 1054 (20–20'), Archivio di Stato di Siena, Concistoro 1500 (36', 38')*

izdašnji tek 1545. kada Držić upoznaje austrijskog grofa Rogendorfa pa s njim kao njegov komornik putuje u Beč i Istanbul u maglovitim špijunskim misijama.¹⁵

Primljeno 23. listopada 2007.

SUMMARY

RECONSTRUCTION OF DRŽIĆ'S BIOGRAPHY BETWEEN 1538 AND 1543
ON THE BASIS OF NEW DOCUMENTS FROM THE ARCHIVES IN SIENA
Slobodan Prosperov Novak

The contribution deals with the reconstruction of Marin Držić's stay in Siena based on three documents from the Siena archives dating from 1540, 1541 and 1542.

Key words: Marin Držić, biography, Siena, archive administration, documentation science

¹⁵ O Rogendorfu vidi Žontar, J., *Obveščevalna služba in diplomacija avstrijskih Habsburžanov v boju proti Turkom v 16. stoletju*, Ljubljana, 1973.